Európsky parlament
2019-2024

Výbor pre zahraničné veci

2023/2118(INI)

7.7.2023

NÁVRH SPRÁVY

o ľudských právach a demokracii vo svete a politike Európskej únie v tejto oblasti – výročná správa za rok 2023
(2023/2118(INI))

Výbor pre zahraničné veci

Spravodajca: Nacho Sánchez Amor

PR_INI

OBSAH

strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

DÔVODOVÁ SPRÁVA.....14

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o ľudských právach a demokracii vo svete a politike Európskej únie v tejto oblasti – výročná správa za rok 2023
(2023/2118(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na Chartu základných práv Európskej únie,

– so zreteľom na Európsky dohovor o ľudských právach,

– so zreteľom na články 2, 3, 8, 21 a 23 Zmluvy o Európskej únii (ďalej len „Zmluva o EÚ“),

– so zreteľom na články 17 a 207 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“),

– so zreteľom na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv a ostatné zmluvy a nástroje OSN týkajúce sa ľudských práv,

– so zreteľom na Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach,

– so zreteľom na Dohovor Organizácie Spojených národov o zabránení a trestaní zločinu genocída z roku 1948 a na rezolúciu Rady Organizácie Spojených národov pre ľudské práva č. 43/29 z 22. júna 2020 o zabránení genocíde,

– so zreteľom na Dohovor Organizácie Spojených národov o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien z 18. decembra 1979,

– so zreteľom na Deklaráciu o odstránení všetkých foriem neznášanlivosti a diskriminácie na základe náboženstva alebo viery, ktorá bola vyhlásená rezolúciou Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov č. 36/55 z 25. novembra 1981,

– so zreteľom na Deklaráciu OSN o právach osôb patriacich k národnostným alebo etnickým, náboženským a jazykovým menšinám z 18. decembra 1992,

– so zreteľom na Deklaráciu OSN o ochrancoch ľudských práv prijatú konsenzom rezolúciou Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov č. 53/144 z 9. decembra 1998,

– so zreteľom na Dohovor Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa z 20. novembra 1989 a na jeho dva opčné protokoly, ktoré boli prijaté 25. mája 2000,

– so zreteľom na Zmluvu OSN o obchodovaní so zbraňami, ktorá nadobudla platnosť 24. decembra 2014, a na Kódex Európskej únie pre vývoz zbraní z 5. júna 1998,

– so zreteľom na Pekinskú deklaráciu Organizácie Spojených národov zo septembra 1995,

– so zreteľom na Agendu 2030 Organizácie Spojených národov pre udržateľný rozvoj prijatú 25. septembra 2015, a najmä na jej ciele č. 1, 4, 5, 8 a 10,

– so zreteľom na Dohovor Rady Európy zo 4. apríla 1997 o ochrane ľudských práv a dôstojnosti človeka v súvislosti s aplikáciou biológie a medicíny a na dodatkové protokoly k nemu, Dohovor Rady Európy zo 16. mája 2005 o boji proti obchodovaniu s ľuďmi a Dohovor Rady Európy z 25. októbra 2007 o ochrane detí pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním,

– so zreteľom na Dohovor Rady Európy z 11. mája 2011 o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu (Istanbulský dohovor), ktorý neratifikovali všetky členské štáty,

– so zreteľom na protokol č. 6 Dohovoru Rady Európy z 28. apríla 1983 o ochrane ľudských práv a základných slobôd týkajúci sa zrušenia trestu smrti,

– so zreteľom na nariadenie Rady (EÚ) 2020/1998 zo 7. decembra 2020 o reštriktívnych opatreniach proti závažnému porušovaniu a zneužívaniu ľudských práv[1],

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/947 z 9. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa, mení a zrušuje rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 466/2014/EÚ a zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1601 a nariadenie Rady (ES, Euratom) č. 480/2009[2],

– so zreteľom na závery Rady z 20. februára 2023 o prioritách EÚ na fórach OSN zaoberajúcich sa ľudskými právami v roku 2023,

– so zreteľom na akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu (2020 – 2024), ktorý prijala Rada 17. novembra 2020, a na jeho preskúmanie v polovici trvania prijaté 9. júna 2023,

– so zreteľom na akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien v rámci vonkajšej činnosti EÚ na roky 2021 – 2025 (GAP III),

– so zreteľom na stratégiu EÚ v oblasti práv dieťaťa na roky 2021 – 2024,

– so zreteľom na usmernenia EÚ o ochrancoch ľudských práv, ktoré Rada prijala 14. júna 2004,

– so zreteľom na usmernenia EÚ o podpore dodržiavania medzinárodného humanitárneho práva z roku 2005, aktualizované v roku 2009,

– so zreteľom na usmernenia EÚ týkajúce sa trestu smrti, aktualizované Radou 12. apríla 2013,

– so zreteľom na usmernenia EÚ na presadzovanie a ochranu všetkých ľudských práv lesieb, gejov, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osôb (LGBTI), ktoré boli

[1] Ú. v. EÚ L 410 I, 7.12.2020, s. 1.
[2] Ú. v. EÚ L 209, 14.6.2021, s. 1.

prijaté 24. júna 2013,

– so zreteľom na usmernenia EÚ v oblasti ľudských práv týkajúce sa slobody prejavu online a offline prijaté Radou 12. mája 2014,

– so zreteľom na usmernenia EÚ v oblasti ľudských práv týkajúce sa nediskriminácie vo vonkajšej činnosti, ktoré Rada prijala 18. marca 2019,

– so zreteľom na usmernenia EÚ v oblasti ľudských práv týkajúcich sa bezpečnej pitnej vody a sanitácie, ktoré Rada prijala 17. júna 2019,

– so zreteľom na revidované usmernenia politiky EÚ vo vzťahu k tretím krajinám týkajúce sa mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania, prijaté Radou 16. septembra 2019,

– so zreteľom na revidované usmernenia EÚ pre dialógy o ľudských právach s partnerskými/tretími krajinami, schválené Radou 22. februára 2021,

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 12. septembra 2012 s názvom Korene demokracie a trvalo udržateľného rozvoja: spolupráca Európy s občianskou spoločnosťou v oblasti vonkajších vzťahov (COM(2012)0492),

– so zreteľom na závery Rady z 10. marca 2023 o úlohe občianskeho priestoru pri ochrane a podpore základných práv v EÚ,

– so zreteľom na návrh Komisie na smernicu Európskeho parlamentu a Rady o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti a o zmene smernice (EÚ) 2019/1937 (COM(2022)0071),

– so zreteľom na výročnú správu EÚ o ľudských právach a demokracii vo svete v roku 2022,

– so zreteľom na svoju Sacharovovu cenu za slobodu myslenia,

– so zreteľom na svoje uznesenie z 15. januára 2019 o usmerneniach EÚ a mandáte osobitného vyslanca EÚ pre podporu slobody náboženstva alebo viery mimo EÚ[3],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 23. októbra 2020 o rodovej rovnosti v zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ[4],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 19. mája 2021 o ochrane ľudských práv a vonkajšej migračnej politike EÚ[5],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 19. mája 2021 o vplyve zmeny klímy na ľudské práva a úlohe ochrancov životného prostredia v tejto oblasti[6],

[3] Ú. v. EÚ C 411, 27.11.2020, s. 30.
[4] Ú. v. EÚ C 404, 6.10.2021, s. 202.
[5] Ú. v. EÚ C 15, 12.1.2022, s. 70.
[6] Ú. v. EÚ C 15, 12.1.2022, s. 111.

– so zreteľom na svoje uznesenie z 8. júla 2021 o globálnom sankčnom režime EÚ v oblasti ľudských práv (Magnitského akt EÚ)[7],

– so zreteľom na svoje uznesenie zo 16. septembra 2021 s odporúčaniami pre Komisiu o určení rodovo motivovaného násilia za novú oblasť trestnej činnosti uvedenú v článku 83 ods. 1 ZFEÚ[8],

– so zreteľom na svoje odporúčanie zo 17. februára 2022 Rade a podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku v súvislosti s korupciou a ľudskými právami[9],

– so zreteľom na svoje uznesenie z 18. januára 2023 o ľudských právach a demokracii vo svete a politike Európskej únie v tejto oblasti – výročná správa za rok 2022[10] a na svoje predchádzajúce uznesenia o predchádzajúcich výročných správach,

– so zreteľom na svoje uznesenia o porušovaní ľudských práv, demokracie a zásad právneho štátu (označované ako uznesenia o naliehavých otázkach), prijaté v súlade s článkom 144 rokovacieho poriadku od roku 2019, najmä tie, ktoré boli prijaté v rokoch 2022 a 2023,

– zo zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na správu Výboru pre zahraničné veci (A9-0000/2023),

A. keďže Únia je založená na hodnotách úcty k ľudskej dôstojnosti, slobody, demokracie, rovnosti, právneho štátu a rešpektovania ľudských práv, ako sa uvádza v článku 2 Zmluvy o EÚ; keďže činnosť Únie na celom svete sa riadi univerzálnosťou a nedeliteľnosťou ľudských práv;

B. keďže podľa zmlúv je účinná ochrana a obrana ľudských práv a demokracie jadrom vonkajšej činnosti EÚ;

C. keďže konzistentnosť a súdržnosť vnútorných a vonkajších politík EÚ sú kľúčom k dosiahnutiu účinnej politiky EÚ v oblasti ľudských práv;

D. keďže krajiny, ktoré zaručili každému človeku možnosť požívať svoje ľudské práva, sú demokracie; keďže multilateralizmus založený na pravidlách je najlepším organizačným systémom na obranu demokracií;

E. keďže počet autokracií sa zvýšil, pričom podľa Univerzity v Göteborgu v súčasnosti žije pod autoritárskym režimom 70 % svetovej populácie[11]; keďže tento nárast autoritárstva, neliberalizmu a populizmu ohrozuje globálny poriadok založený na pravidlách, ochranu a presadzovanie ľudských práv vo svete, ako aj hodnoty a zásady, na ktorých je Únia

[7] Ú. v. EÚ C 99, 1.3.2022, s. 152.
[8] Ú. v. EÚ C 117, 11.3.2022, s. 88.
[9] Ú. v. EÚ C 342, 6.9.2022, s. 295.
[10] Prijaté texty, P9_TA(2023)0011.
[11] Univerzita v Göteborgu, „Svet sa stáva čoraz autoritatívnejším – ale existuje nádej“, 2. marca 2023 https://www.gu.se/en/news/the-world-is-becoming-increasingly-authoritarian-but-there-is-hope.

založená;

F. keďže tohtoročné preskúmanie akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2024 v polovici trvania ukázalo, že napriek doteraz dosiahnutému pokroku je potrebné urobiť viac, najmä v súvislosti s bezprecedentnými výzvami, ktorým svet čelí od jeho prijatia;

Riešenie globálnych trendov a hlavných výziev

1. znovu potvrdzuje univerzálnosť a nedeliteľnosť ľudských práv a prirodzenú dôstojnosť každej ľudskej bytosti; opätovne potvrdzuje povinnosť EÚ a jej členských štátov podporovať a chrániť demokraciu a univerzálnosť ľudských práv na celom svete;

2. zdôrazňuje, že EÚ musí byť plne pripravená bojovať proti vzostupu autoritárstva, neliberalizmu a populizmu, ako aj proti narastajúcim útokom na univerzálnosť ľudských práv, demokraciu a medzinárodné humanitárne právo;

3. odsudzuje rastúci trend porušovania ľudských práv a demokratických hodnôt na celom svete, ako sú okrem iného popravy, mučenie, svojvoľné zatýkanie a zadržiavanie, zásahy proti občianskej spoločnosti a politickým oponentom, nadmerné používanie násilia zo strany verejných orgánov, cenzúra a hrozby pre nezávislé médiá; vyjadruje poľutovanie nad oslabením ochrany demokratických inštitúcií a zmenšujúcim sa priestorom pre občianske spoločnosti na celom svete;

4. poukazuje na posilnený súbor nástrojov, ktorý autoritárske a neliberálne režimy používajú na vytvorenie rámca na narušanie ľudských práv prostredníctvom legislatívnych a nelegislatívnych ustanovení, ktoré sa používajú okrem iného na umlčanie a ohrozovanie občianskej spoločnosti, kontrolu súdnictva a prenasledovanie obhajcov ľudských práv, čím sa obmedzuje uplatňovanie základných práv, čo je očividným porušením ich medzinárodných záväzkov v oblasti ľudských práv;

5. s uspokojením konštatuje, že v súvislosti s veľkými výzvami v oblasti ľudských práv na celom svete existujú aj „svetlé miesta v oblasti ľudských práv“; zdôrazňuje potrebu strategickejšej komunikácie o ľudských právach a demokracii šírením správ o pozitívnych výsledkoch, politikách a najlepších postupoch; podporuje iniciatívu „Pozitívne príbehy o ľudských právach“[12] ako spôsob propagácie pozitívnych príbehov o ľudských právach;

Reakcia na všeobecné výzvy v oblasti ľudských práv a demokracie

Dodržiavanie medzinárodného práva v oblasti ľudských práv a medzinárodného humanitárneho práva

6. zdôrazňuje potrebu dodržiavať medzinárodné humanitárne právo; vyzýva na účinné zaručenie rýchleho a neobmedzeného poskytovania humanitárnej pomoci počas ozbrojených konfliktov a na systematické vytváranie humanitárnych koridorov, ak je to potrebné v situáciách ozbrojených konfliktov a vojny; odsudzuje katastrofálne humanitárne dôsledky a porušovanie ľudských práv spôsobené modernou vojnou a

[12] https://goodhumanrightsstories.net/.

konfliktmi na celom svete; poukazuje na rodové vplyvy ozbrojených konfliktov, ako aj na ich environmentálne dôsledky;

Právo na život: úsilie o všeobecné zrušenie trestu smrti

7. konštatuje, že napriek trendu v niektorých krajinách mimo EÚ podnikať kroky smerom k zrušeniu trestu smrti stále existujú v tejto súvislosti značné výzvy; vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že v iných krajinách mimo EÚ dosiahol počet vykonaných trestov smrti za posledných päť rokov najvyššiu úroveň; opakuje svoju výzvu pre všetky krajiny, aby úplne zrušili trest smrti alebo zaviedli okamžité moratórium ako prvý krok k jeho zrušeniu;

Právo na slobodu prejavu a slobodu médií a právo na informácie

8. je hlboko znepokojený rastúcimi prekážkami v oblasti slobody prejavu a slobody médií na celom svete, najmä pokiaľ ide o novinárov; odsudzuje cenzúru novinárov, obhajcov ľudských práv a organizácií občianskej spoločnosti prostredníctvom uplatňovania tzv. zákonov o zahraničných agentoch, ako aj iných legislatívnych a nelegislatívnych opatrení prijatých autoritárskymi a neliberálnymi režimami; pripomína svoje hlboké znepokojenie nad využívaním strategických žalôb proti verejnej účasti s cieľom umlčať ich;

Právo na slobodu myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery

9. opakuje svoje znepokojenie nad porušovaním práva na slobodu myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery; odsudzuje inštrumentalizáciu identity náboženstva alebo viery na politické účely a vylúčenie náboženských menšín a menšín s určitou vierou a náboženských komunít v niektorých krajinách mimo EÚ; odporúča, aby osobitný vyslanec úzko a komplementárnym spôsobom spolupracoval s osobitným zástupcom EÚ (OZEÚ) pre ľudské práva a s pracovnou skupinou Rady pre ľudské práva, a na tento účel sa domnieva, že osobitný vyslanec pre podporu slobody náboženského vyznania a viery mimo EÚ by sa mal začleniť do Európskej služby pre vonkajšiu činnosť podobným spôsobom ako ostatní osobitní vyslanci a osobitní zástupcovia EÚ;

Právo na rovnosť a nediskrimináciu

10. opätovne odsudzuje všetky formy rasizmu, neznášanlivosti, xenofóbie a diskriminácie na základe rasy, etnickej príslušnosti, národnosti, sociálnej triedy, zdravotného postihnutia, kasty, náboženstva, viery, veku, sexuálnej orientácie alebo rodovej identity; odsudzuje rastúcu medzinárodnú hrozbu nenávistných prejavov, a to aj na internete; opätovne zdôrazňuje kľúčovú úlohu vzdelávania a dialógu pri podpore tolerancie, porozumenia a rozmanitosti;

Právo na ochranu pred mučením a neľudským či ponižujúcim zaobchádzaním

11. odsudzuje akékoľvek konanie alebo pokus, pokiaľ ide o legalizáciu, podnecovanie, povoľovanie alebo súhlas, či schvaľovanie, ktoré sa týkajú mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo metód trestania za akýchkoľvek okolností;

Právo na účasť verejnosti

12. konštatuje, že v autoritárskych a neliberálnych režimoch sa nerešpektuje právo na účasť na slobodných a spravodlivých voľbách; zdôrazňuje, že tieto režimy vedú falošné voľby s cieľom upevniť svoju moc, keďže im chýba skutočná politická súťaž a pluralizmus; opakuje svoju výzvu adresovanú EÚ, aby preskúmala zavedenie stáleho pozvania na pozorovanie volieb v rámci doložky o demokracii v dohodách EÚ, všeobecného systému preferencií a rovnocenných mechanizmov;

Práva žien a rodová rovnosť

13. zdôrazňuje, že práva žien a rodová rovnosť sú nevyhnutnými a nedeliteľnými ľudskými právami, ako aj základom právneho štátu a odolných demokracií; vyjadruje poľutovanie nad skutočnosťou, že milióny žien a dievčat naďalej zažívajú diskrimináciu a násilie, najmä v súvislosti s konfliktmi, a ich dôstojnosť, samostatnosť a dokonca život sú im odopierané; vyzýva EÚ, jej členské štáty a podobne zmýšľajúcich partnerov, aby zintenzívnili svoje úsilie o zabezpečenie plného uplatňovania a ochrany ich ľudských práv; požaduje chartu práv žien EÚ; čo najdôraznejšie odsudzuje rastúce útoky na sexuálne a reprodukčné zdravie a práva na celom svete, ako aj rodovo motivované násilie; víta pristúpenie EÚ k Istanbulskému dohovoru;

Práva migrantov a utečencov

14. odsudzuje porušovanie ľudských práv a bezpečnosti migrantov, utečencov a násilne vysídlených osôb; opätovne potvrdzuje ich neodňateľné ľudské práva a pripomína povinnosť štátov chrániť ich v súlade s príslušným medzinárodným právom; vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby účinne dodržiavali ich práva v rámci migračnej politiky EÚ a jej spolupráce s partnerskými krajinami v tejto súvislosti; je mimoriadne znepokojený bezprecedentným počtom násilne vysídlených osôb v dôsledku porušovania ľudských práv (122 miliónov do konca roka 2022), ktorý sa za posledných 10 rokov zdvojnásobil;

Ľudské práva, podnikanie a obchod

15. zdôrazňuje úlohu obchodu ako hlavného nástroja na podporu a zlepšovanie situácie v oblasti ľudských práv v partnerských krajinách EÚ; konštatuje však, že v niektorých dotknutých krajinách došlo len k malému alebo žiadnemu zlepšeniu; vyjadruje poľutovanie nad škodlivými účinkami nadmerných a vykorisťujúcich obchodných činností na ľudské práva a demokraciu; požaduje rýchlu a ambicióznu konečnú dohodu o smernici o náležitej starostlivosti podnikov v oblasti udržateľnosti so záväznými pravidlami EÚ o zodpovednom správaní podnikov, pokiaľ ide o ľudské, pracovné a environmentálne práva, a včasnú finalizáciu zákazu výrobkov z nútenej práce s cieľom zabezpečiť, aby výrobky vyrobené z nútenej práce boli na trhu Únie zakázané;

Práva LGBTIQ+ osôb

16. vyjadruje poľutovanie nad porušovaním ľudských práv vrátane diskriminácie, prenasledovania, násilia a zabíjania, ktoré sa týka lesieb, gejov, bisexuálnych, transrodových, nebinárnych, intersexuálnych a queer (LGBTIQ+) osôb na celom svete; je mimoriadne znepokojený šírením nenávistnej argumentácie a právnych predpisov zameraných proti LGBTIQ+ osobám a obhajcom ľudských práv; znova vyzýva na

úplné vykonávanie stratégie pre rovnosť LGBTIQ osôb na roky 2020 – 2025 ako nástroja EÚ na zlepšenie situácie LGBTIQ+ osôb na celom svete;

Práva dieťaťa

17. odsudzuje zhoršovanie dodržiavania práv dieťaťa a rastúce porušovanie týchto práv, a to aj prostredníctvom násilia, skorých a nútených manželstiev, sexuálneho zneužívania vrátane mrzačenia pohlavných orgánov, obchodovania s ľuďmi, detskej práce, náboru detských vojakov, nedostatočného prístupu k vzdelávaniu a zdravotnej starostlivosti, podvýživy a extrémnej chudoby; znovu žiada systematický a konzistentný prístup k podpore a obrane práv detí prostredníctvom všetkých vonkajších politík EÚ;

Práva osôb so zdravotným postihnutím

18. je znepokojený problémami týkajúcimi sa plného uplatňovania práv osôb so zdravotným postihnutím, ako je prístup k vzdelávaniu, zdravotnej starostlivosti a zamestnaniu, ako aj účasť na politickom živote; opätovne vyzýva EÚ, aby pomáhala partnerským krajinám pri rozvoji politík na podporu opatrovateľov osôb so zdravotným postihnutím;

Práva starších osôb

19. opakuje svoju výzvu adresovanú EÚ a jej členským štátom, aby vyvinuli nové spôsoby na posilnenie práv starších ľudí s prihliadnutím na viaceré výzvy, ktorým čelia, ako je okrem iného diskriminácia na základe veku, chudoba, násilie a nedostatočná sociálna ochrana;

Právo na výživu

20. pripomína, že právo na výživu vrátane fyzického a ekonomického prístupu k vhodným potravinám alebo prostriedkom na ich obstarávanie je ľudským právom; je mimoriadne znepokojený problémami v oblasti práva na výživu na celom svete, najmä v situáciách vojny a konfliktov; vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby presadzovali povinné usmernenia o práve na výživu v rámci systému OSN;

Právo na čisté, zdravé a udržateľné životné prostredie

21. zdôrazňuje, že zmena klímy a jej vplyv na životné prostredie majú priamy vplyv na účinné uplatňovanie všetkých ľudských práv; uznáva dôležitú prácu organizácií občianskej spoločnosti, obhajcov environmentálnych ľudských práv a domorodých aktivistov pri ochrane čistého, zdravého a udržateľného životného prostredia; vyjadruje poľutovanie nad rizikom, ktorému čelia obhajcovia environmentálnych ľudských práv a domorodí aktivisti, a vyzýva na zaručenie ich účinnej ochrany;

Ľudské práva a digitálne technológie

22. je znepokojený hrozbou, ktorú môže umelá inteligencia predstavovať pre demokracie a ľudské práva, najmä ak nie je riadne regulovaná; víta závery Rady z 26. júna 2023 o posilnení úlohy a vedúceho postavenia EÚ v oblasti globálnej digitálnej správy, najmä jej pozície tvorcu globálneho súboru digitálnych pravidiel, a v tomto zmysle víta návrh

nariadenia na harmonizáciu pravidiel v oblasti umelej inteligencie, ktoré musia chrániť ľudské práva a výhody, ktoré umelá inteligencia môže ponúknuť pre ľudský blahobyt;

Posilnenie súboru nástrojov EÚ na podporu a ochranu ľudských práv a demokracie na celom svete

Akčný plán EÚ pre ľudské práva a demokraciu

23. konštatuje, že doterajšie vykonávanie akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu zo strany EÚ a jej členských štátov, hoci je značné, stále zaostáva, ako sa uvádza v jeho preskúmaní v polovici trvania, vzhľadom na bezprecedentné výzvy, ktorým svet od jeho prijatia čelí, a v tomto zmysle víta posilnenie akčného plánu na zostávajúce obdobie s cieľom maximalizovať synergie a komplementárnosť medzi ľudskými právami a demokraciou na miestnej, vnútroštátnej a celosvetovej úrovni;

Osobitný zástupca EÚ pre ľudské práva

24. plne podporuje prácu OZEÚ pre ľudské práva pri prispievaní k zviditeľneniu a súdržnosti činností EÚ v oblasti ľudských práv vo vonkajších vzťahoch EÚ; potvrdzuje jeho ústrednú úlohu pri presadzovaní a ochrane ľudských práv zo strany EÚ prostredníctvom spolupráce s tretími krajinami a podobne zmýšľajúcimi partnermi;

Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa a tematický program pre ľudské práva a demokraciu

25. pripomína zásadnú úlohu Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa vrátane jeho tematického programu pre ľudské práva a demokraciu, ktorú ako hlavný nástroj EÚ zohráva pri presadzovaní a ochrane ľudských práv a demokracie na celom svete; zdôrazňuje, že je potrebné spolupracovať s občianskou spoločnosťou vo všetkých príslušných vonkajších činnostiach EÚ; opätovne zdôrazňuje význam zefektívnenia prístupu založeného na ľudských právach v rámci nástrojov vonkajšej činnosti EÚ;

Medzinárodné dohody EÚ

26. zdôrazňuje, že doložky o ľudských právach by sa mali uplatňovať na všetky medzinárodné dohody EÚ ako „základný prvok“ vrátane odvetvových a investičných dohôd; konštatuje, že do roku 2014 EÚ formálne aktivovala doložky o ľudských právach pri dvoch desiatkach príležitostí a odvtedy prijala len „primerané opatrenia“ podľa týchto doložiek pri jednej príležitosti; opakuje, že vzhľadom na pretrvávajúce porušovanie doložiek o ľudských právach partnerskými krajinami EÚ by EÚ mala rýchlo a rozhodne reagovať, a to aj pozastavením príslušných dohôd, ak sa iné možnosti ukážu ako neúčinné;

Dialógy EÚ o ľudských právach

27. zdôrazňuje dôležitú úlohu dialógov o ľudských právach v rámci súboru nástrojov EÚ v oblasti ľudských práv a ako kľúčového nástroja na vykonávanie akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu; zdôrazňuje, že tieto dialógy by sa mali zaoberať situáciou všetkých ľudských práv a demokracie spolu s príslušnými krajinami; konštatuje, že

dialógy o ľudských právach by sa mali považovať za kľúčový prvok trvalej angažovanosti EÚ, a nie za samostatný nástroj; pripomína, že tieto dialógy sa musia využívať v spojení a v synergii s ďalšími nástrojmi; opakuje, že je potrebné upozorniť na jednotlivé prípady a zabezpečiť primerané následné opatrenia; vyzýva na zvýšenie viditeľnosti týchto dialógov a ich výsledkov, a to aj prostredníctvom uverejnenia spoločného tlačového vyhlásenia;

Globálny sankčný režim EÚ v oblasti ľudských práv (EUGHRSR)

28. víta rastúce využívanie EUGHRSR ako kľúčového politického nástroja EÚ na obranu ľudských práv a demokracie na celom svete; berie však na vedomie výzvy, ktoré predstavuje požiadavka jednomyseľnosti pri jeho prijímaní, a opakuje svoju výzvu na zavedenie hlasovania kvalifikovanou väčšinou pri rozhodnutiach o EUGHRSR; plne podporuje možnosť uloženia cielených protikorupčných sankcií v tomto smere v rámci EÚ, čo je dlhodobou prioritou Parlamentu, či už prostredníctvom začlenenia do EUGHRSR alebo s iným režimom; zdôrazňuje potrebu úplného presadzovania sankcií a vyzýva na riešenie obchádzania;

Činnosti na podporu demokracie

29. opakuje svoje znepokojenie nad rastúcimi útokmi autoritárskych a neliberálnych režimov na demokraciu a demokratické normy; zdôrazňuje, že obrana a podpora demokracie na celom svete sa čoraz viac stáva geopolitickým a strategickým záujmom; zdôrazňuje význam volebných pozorovateľských misií EÚ a príspevok Parlamentu k rozvoju a zlepšovaniu ich metodiky; vyzýva na posilnenie zdrojov skupiny Európskeho parlamentu na podporu demokracie a koordináciu volieb;

Podpora EÚ pre obhajcov ľudských práv

30. je mimoriadne znepokojený útokmi na obhajcov ľudských práv, ako aj na ich rodiny, komunity a právnikov a ich obťažovaním a domnieva sa, že čoraz sofistikovanejšie prostriedky používané na ich prenasledovanie sú obzvlášť znepokojujúce; dôrazne podporuje prácu obhajcov ľudských práv a opatrenia EÚ na zabezpečenie ich ochrany na celom svete; požaduje úplné a konzistentné uplatňovanie usmernení EÚ o obhajcoch ľudských práv zo strany EÚ a jej členských štátov; vyzýva na úsilie o posilnenie viditeľnosti činností a kanálov EÚ na ochranu a podporu obhajcov ľudských práv: opakuje svoju výzvu Komisii, aby zohrávala aktívnu úlohu pri vytváraní celoúnijného systému víz na viac vstupov pre ohrozených obhajcov ľudských práv;

Boj proti beztrestnosti a korupcii

31. zdôrazňuje, že beztrestnosť aj korupcia umožňujú a zhoršujú porušovanie ľudských práv a úpadok demokracie; víta protikorupčné opatrenia vo vonkajších politikách EÚ uvedené v spoločnom oznámení Komisie a vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku z 3. mája 2023 o boji proti korupcii (JOIN(20203)0012); podporuje protikorupčné ustanovenia zahrnuté do obchodných dohôd EÚ s krajinami, ktoré nie sú členmi EÚ; zdôrazňuje dôležitú úlohu občianskej spoločnosti v krajinách mimo EÚ pri dohľade nad bojom proti beztrestnosti a korupcii;

Opatrenia EÚ na multilaterálnej úrovni

32. opakuje, že je potrebné, aby EÚ a jej členské štáty vystupovali na pôde OSN a na ďalších multilaterálnych fórach jednotne; vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby zaručili samostatné a trvalé sídlo Únie na multilaterálnych fórach vrátane Bezpečnostnej rady OSN; vyzýva delegácie EÚ, aby zohrávali významnejšiu úlohu na multilaterálnych fórach, na ktoré by mali mať k dispozícii primerané zdroje;

33. víta politickú a finančnú podporu, ktorú EÚ poskytuje Medzinárodnému trestnému súdu (MTS) vrátane úradu prokurátora MTS; žiada EÚ a jej členské štáty, aby naďalej podporovali MTS potrebnými prostriedkami a zdrojmi a aby využili všetky nástroje, ktoré má k dispozícii, na posilnenie boja proti beztrestnosti na celom svete;

Prístup Tímu Európa

34. vyjadruje poľutovanie nad prípadmi rôznych prístupov k ochrane a podpore ľudských práv v krajinách mimo EÚ, ktoré boli zaznamenané na veľvyslanectvách členských štátov a v delegáciách EÚ; zdôrazňuje, že veľvyslanectvá členských štátov by mali prioritne zohrávať čoraz väčšiu úlohu pri presadzovaní a ochrane ľudských práv a mali by takisto podporovať občiansku spoločnosť v krajinách mimo EÚ; konštatuje, že táto zodpovednosť by nemala spočívať výlučne na delegáciách EÚ; naliehavo vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby zintenzívnili svoje úsilie o presadzovanie a ochranu ľudských práv a demokracie na celom svete;

°

° °

35. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, osobitnému zástupcovi Európskej únie pre ľudské práva, vládam a parlamentom členských štátov, Bezpečnostnej rade Organizácie Spojených národov, generálnemu tajomníkovi Organizácie Spojených národov, predsedovi 77. zasadnutia Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov, predsedovi Rady OSN pre ľudské práva, vysokému komisárovi OSN pre ľudské práva a vedúcim delegácií Európskej únie.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Európsky parlament každoročne prijíma tri výročné správy o zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politike EÚ a politike EÚ v oblasti ľudských práv.

Tieto tri správy sa týkajú:

- vykonávania spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky – výročná správa za rok 2023 (na základe správy vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničnú politiku Európskemu parlamentu o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike) – právomoc výboru AFET,
- ľudských práv a demokracie vo svete a politiky Európskej únie v tejto oblasti – výročná správa za rok 2023 (na základe výročnej správy EÚ o ľudských právach a demokracii vo svete v roku 2022) – právomoc podvýboru DROI a
- vykonávania spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky – výročná správa za rok 2023 (na základe správy vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničnú politiku Európskemu parlamentu o spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike) – právomoc podvýboru SEDE.

Týmito správami sa monitoruje a hodnotí vykonávanie spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky vrátane politiky EÚ v oblasti ľudských práv a spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. Sú kľúčovou zložkou príspevku Európskeho parlamentu k tvorbe zahraničnej politiky EÚ, najmä pokiaľ ide o posilnené právo kontroly, ktoré Európskemu parlamentu udeľuje Lisabonská zmluva. Je nevyhnutné, aby Európsky parlament reagoval na výročné správy vydané inými inštitúciami hneď po ich uverejnení.